

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง ประสิทธิภาพของกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยองค์การฝ่ายตุลาการ ใช้รูปแบบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) และใช้วิธีวิจัยเอกสารเป็นหลักประกอบกับการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ซึ่งการนำเสนอผลการวิจัยจะนำเสนอในเชิงวิเคราะห์ตามกรอบแนวความคิดการวิจัย (conceptual framework) เพื่อนำไปสู่การค้นหาคำตอบของปัญหาการวิจัยที่ได้กำหนดไว้

ดังนั้น ในบทนี้จะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งหัวข้อออกเป็น 4 ส่วน คือ

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารด้านความเหมือนหรือความแตกต่างของคดีที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาและวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญและคดีที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาและพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
 2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามด้านประสิทธิภาพของกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของศาลรัฐธรรมนูญและศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
 3. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพของกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของศาลรัฐธรรมนูญและศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
 4. บทสรุปผลการวิเคราะห์
- โดยมีรายละเอียดในแต่ละส่วน ดังต่อไปนี้

**ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารด้านความเหมือนหรือความแตกต่างของคดี
ที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาและวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญและคดีที่เข้าสู่
กระบวนการพิจารณาและพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของ
ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง**

จากการตั้งคำถามการวิจัยย่อย (sub-questions) ข้อที่ 1. ว่า “คดีที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาและวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ มีความเหมือนหรือแตกต่างกับคดีที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาและพิพากษาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือไม่ อย่างไร” ซึ่งได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีข้อค้นพบและสามารถวิเคราะห์ผลได้ดังต่อไปนี้

คดีที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาและวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ

จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และ 2550 ประกอบกับข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. 2550 ทำให้คดีที่อยู่ในอำนาจการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541-2554 และจากตาราง 6 พบว่า มีปริมาณคดีที่ขึ้นสู่ศาลรัฐธรรมนูญจำนวนทั้งหมด 951 คดี โดยศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยทั้งหมดจำนวน 896 คดี โดยแบ่งออกเป็นมีผลการวินิจฉัยจำนวน 590 คดี ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 65.84 ของคดีที่มีการวินิจฉัย และมีคำสั่งไม่รับคำร้องจำหน่ายคดีและยกคำร้อง จำนวน 306 คดี

ตาราง 6

สถิติคดีของศาลรัฐธรรมนูญช่วงปี พ.ศ. 2541-2544

ปี	คดีที่ขึ้นสู่ศาล (คดี)	ผลการวินิจฉัย		
		มีคำวินิจฉัย (คดี)	คำสั่งไม่รับ ดำเนินการ/ จำหน่ายคดี/ ยกคำร้อง (คดี)	คดีค้าง/ยกไป (คดี)
2541	39	16	17	6
2542	108	54	25	29
2543	122	64	33	25
2544	144	51	5	88
2545	152	64	32	56
2546	114	52	6	56
2547	166	88	26	52
2548	94	63	3	28
2549	63	17	7	39
2550	79	26	5	48
2551	136	27	49	60
2552	129	20	49	60
2553	130	16	33	81
2554	103	32	16	55
รวม	951	590	306	55

ที่มา. จาก สถิติคดีศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2541-2544 (หน้า 67), โดย สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2544, กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

ตาราง 7

ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2546

เรื่องที่เข้าสู่การวินิจฉัย	ผลการวินิจฉัย/จำนวนคดี
ขอให้วินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายที่ประกาศใช้บังคับแล้ว	ไม่ขัดต่อความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ/18 ขัดหรือแย้งต่อความความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ/3 ไม่รับวินิจฉัย/คำร้อง/3 ยกคำร้อง/1
ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ	ชี้ขาดตามคำร้อง/5 ไม่รับคำร้อง/1 ไม่รับวินิจฉัย/2
จงใจยื่นบัญชีทรัพย์สินอันเป็นเท็จฯ	เป็นเท็จ,ห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมือง/4
นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง	ยุบพรรค/10 ยกคำร้อง/1 ชี้ขาดตามคำร้อง/1
ขอให้วินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของเงื่อนไขการตราพระราชกำหนดมิให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ	ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ/2
ขอให้วินิจฉัยร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี	ไม่ฝ่าฝืน/1

ที่มา. จาก รวมคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญประจำปี 2546 (เล่ม 1-6) (หน้า 34), โดย สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2548, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.

จากตาราง 7 พบว่า ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เป็นเพียงการชี้ขาดเรื่อง ประเด็นความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายที่เกี่ยวข้องเท่านั้น

จากการเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จากที่บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจการพิจารณาวินิจฉัยคดีที่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมืองอื่น สมาชิกสภาท้องถิ่น ตามที่กฎหมายบัญญัติ และเจ้าหน้าที่ของรัฐตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงควรแจ้งให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบได้มีการเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ให้อำนาจในการพิจารณาคดี ดังกล่าวมาอยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ดังนั้น จึงทำให้คดีดังกล่าวตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ประกาศใช้มาอยู่ในเขตอำนาจการพิจารณาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

คดีที่เข้าสู่กระบวนการวิธีพิจารณาคดีและพิพากษาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

เนื่องจากศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้เปิดทำการพิจารณาอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 15 กันยายน 2542 และมีคดีแรกที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลในปี พ.ศ. 2544 ตามบทบัญญัติของพระราชประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 และข้อกำหนดเกี่ยวกับการดำเนินคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2543 และ 2553 โดยมีปริมาณคดีที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตั้งแต่ปี 2544-2554 ตามที่ได้แสดงไว้ ดูตาราง 8 มีปริมาณคดีทั้งหมด 55 คดี พิจารณาและพิพากษาคดีแล้วเสร็จได้จำนวน 34 คดี โดยมีการพิพากษาลงโทษทั้งหมด 33 คดี มีเพียง 1 คดีที่พิจารณายกฟ้อง โดยบทลงโทษจะเป็น

โทษทางอาญา ได้แก่ จำคุก ปรับ ส่วนบทลงโทษที่ไม่ใช่โทษทางอาญา ได้แก่ ยึดทรัพย์ และห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมือง 5 ปี

ตาราง 8

สถิติคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ปี พ.ศ. 2544-2554

ปี	ปริมาณคดีที่เข้าสู่ การพิจารณา (คดี)	ปริมาณคดีแล้วเสร็จ/ ผลคำพิพากษา		คดีค้างไป (คดี)
		พิพากษาลงโทษ	ยกฟ้อง	
		จำนวนคดี	(คดี)	
2544	1	0	0	1
2545	1	1	0	0
2546	2	2	0	0
2547	1	0	0	0
2548	1	1	0	0
2549	0	0	0	0
2550	2	1	0	1
2551	20	8	0	12
2552	18	6	1	11
2553	14	13	0	1
2554	5	1	0	4
รวม	55	33	1	30

ที่มา. จาก สถิติคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ปี 2544-2554, โดย สำนักงาน-ศาลรัฐธรรมนูญและศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง, 2554, กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

ตาราง 9

ผลคำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองปี พ.ศ. 2544-2553

ปี	เรื่องที่เข้าสู่การพิจารณา	ผลคำพิพากษา	
		บทลงโทษ/ จำนวนคดี	ยกคำฟ้อง (คดี)
2544	ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ	จำคุก/1	0
2546	ขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน	ยึดทรัพย์/1	0
	ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ	จำคุก/1	0
2548	ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ	จำคุก/9	0
2550	ความผิดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ	จำคุก/1	0
2551	ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ	จำคุก/1	0
	ความผิดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต จงใจ ไม่ยื่นบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงควรแจ้งให้ทราบ	จำคุก, ปรับ, ห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมือง 5 ปี/7	0
2552	ความผิดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต จงใจ ไม่ยื่นบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงควรแจ้งให้ทราบ	จำคุก, ปรับ, ห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมือง 5 ปี/3	0
	ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ	จำคุก, ปรับ/1	0
	ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ	จำคุก, ปรับ/3	0
	ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ฉ้อ โกง ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน		
	ความผิดต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ ความผิดต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ	0	1

ตาราง 9 (ต่อ)

ปี	เรื่องที่เข้าสู่การพิจารณา	ผลคำพิพากษา	
		บทลงโทษ/ จำนวนคดี	ยกคำฟ้อง (คดี)
2553	ขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ความผิดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การป้องกันและปราบปรามการทุจริต จงใจ ไม่ยื่นบัญชีแสดง ทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ หรือจงใจยื่นบัญชี แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วย ข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงควรแจ้งให้ทราบ	ยึดทรัพย์/1 จำคุก, ปรับ, ห้ามดำรง ตำแหน่งทาง การเมือง 5 ปี/2	0

ที่มา. จาก รายงานสรุปคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง
ทางการเมือง ปี 2544-2553, โดย ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง,
2553, กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

จากปริมาณคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาและผลของคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนก-
คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงการพิจารณาพิพากษาคดี
ของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสามารถลงโทษผู้ดำรงตำแหน่ง-
ทางการเมืองที่กระทำความผิดได้มากกว่าระบบการพิจารณาคดีในระบบเดิมก่อน
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่มีเพียงคดีเดียวที่เข้าสู่การพิจารณา
ของศาลฎีกาที่พิพากษาลงโทษได้ ซึ่งในระบบเดิมกระบวนการตรวจสอบการกระทำ
ทุจริตของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะเป็นเช่นเดียวกับการกระทำผิดทางอาญาปกติ
จะเริ่มต้นที่ระบบการสอบสวนสืบสวน รวบรวมข้อมูลพยาน โดยพนักงานสอบสวนหรือ
เจ้าหน้าที่ตำรวจ และส่งให้อัยการจังหวัดที่มีเขตอำนาจเพื่อยื่นฟ้องต่อศาลยุติธรรมที่มี
เขตอำนาจในการพิจารณาคดีและอุทธรณ์หรือฎีกาได้ตามชั้นศาล

จากคดีที่เข้าสู่กระบวนการวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญและ
คดีที่เข้าสู่กระบวนการวิธีพิจารณาคดีและพิพากษาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรง-
ตำแหน่งทางการเมืองข้างต้น พบว่า คดีที่เข้าสู่กระบวนการวิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีของ
ศาลรัฐธรรมนูญมีความแตกต่างกับคดีที่เข้าสู่กระบวนการวิธีพิจารณาคดีและพิพากษาคดีของ
ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง 4 ประการ ได้แก่ ด้านผู้มีสิทธิใน

การยื่นคำร้องและคำฟ้อง ปริมาณคดีที่เข้าสู่การพิจารณาและมีคำวินิจฉัยหรือคำพิพากษา
เรื่องที่เข้าสู่การพิจารณา และผลของคำวินิจฉัยและผลของคำพิพากษา โดยมีรายละเอียด
ในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

ความแตกต่างของผู้มีสิทธิในการยื่นคำร้องและคำฟ้อง

จากบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญและ
การยื่นคำฟ้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองก็มีความแตกต่างกัน
กล่าวคือ ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้พิจารณาวินิจฉัย ได้แก่ ประธานรัฐสภา
ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา นายกรัฐมนตรี ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง
ศาลทหาร ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ บุคคลซึ่งถูกละเมิด
สิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธาน-
รัฐสภาคณะรัฐมนตรี ประธานองค์การตามรัฐธรรมนูญ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อัยการ-
สูงสุด คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ยื่นจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง หัวหน้าพรรค-
การเมือง สมาชิกพรรคการเมืองซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรรมการบริหาร
พรรคการเมือง สมาชิกพรรคการเมือง นายทะเบียนพรรคการเมืองโดยความเห็นชอบของ
คณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งแล้วแต่กรณีตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ซึ่งได้แสดงไว้
ดังแสดงในตาราง 10

ส่วนผู้มีสิทธิยื่นคำฟ้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
ได้แก่ อัยการสูงสุด คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และผู้ที่
เสียหายจากการกระทำของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แล้วแต่กรณีตามที่กฎหมายกำหนด
โดยในกรณีที่ผู้ที่เสียหายจากการกระทำของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยื่นคำร้องต้อง
ยื่นต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเพื่อขอให้ตั้งผู้ไต่สวนอิสระตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 276 ซึ่งในทางปฏิบัติต้องมีการบัญญัติ
กฎหมายที่เกี่ยวกับผู้ไต่สวนอิสระ แต่ในปัจจุบันยังไม่มีการประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับ
ผู้ไต่สวนอิสระ ทำให้ในทางปฏิบัติผู้ที่เสียหายจากการกระทำของผู้ดำรงตำแหน่ง-
ทางการเมืองจึงยังไม่สามารถยื่นคำร้องต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้ตามบทบัญญัติของ
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ตาราง 10

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ	ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง
1. การวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ของบทบัญญัติแห่งกฎหมายและ ข้อบังคับการประชุมของฝ่ายนิติบัญญัติ	ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา นายกรัฐมนตรี
2. การวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ของบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ประกาศ บังคับใช้แล้ว	ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพที่ รัฐธรรมนูญรับรองไว้
3. การวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ของเงื่อนไขการตราพระราชกำหนด	ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา
4. การวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ กรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิก วุฒิสภา หรือกรรมการ การกระทำการใด เพื่อให้ตนมีส่วนโดยตรงหรือโดยอ้อม ในการใช้งบประมาณรายจ่ายหรือไม่	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา
5. การวินิจฉัยปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับ อำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์การ ตามรัฐธรรมนูญ	ประธานรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ประธานองค์การตามรัฐธรรมนูญ

ตาราง 10 (ต่อ)

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ	ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง
6. การวินิจฉัยเกี่ยวกับการคุ้มครองหลัก ประชาธิปไตยภายในพรรคการเมือง และการปกป้องคุ้มครองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อัยการสูงสุด
7. การวินิจฉัยสมาชิกภาพหรือคุณสมบัติ ของสมาชิกรัฐสภา รัฐมนตรี และ กรรมการการเลือกตั้ง	ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา คณะกรรมการการเลือกตั้ง
8. การวินิจฉัยหนังสือสนธิสัญญาใดต้อง ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา ก่อนหรือไม่	ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา
9. อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรรคการเมือง พ.ศ. 2550	ผู้ยื่นจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง หัวหน้าพรรคการเมือง สมาชิกพรรคการเมืองซึ่งเป็นสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎร กรรมการบริหารพรรคการเมือง สมาชิกพรรคการเมือง นายทะเบียนพรรคการเมืองโดยความ เห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้ง อัยการสูงสุด

ความแตกต่างด้านปริมาณคดี

จากปริมาณคดีที่เข้าสู่การพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญและศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จะเห็นได้ว่า ปริมาณคดีที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญมีจำนวนมากกว่าคดีที่เข้าสู่การพิจารณาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่เมื่อเทียบประมาณคดีที่สามารถพิจารณาและวินิจฉัยเสร็จไปเป็นร้อยละ จะพบว่า ศาลรัฐธรรมนูญสามารถพิจารณาวินิจฉัยคดีเสร็จไปได้คิดเป็นร้อยละ 94.22 ของปริมาณคดีที่เข้าสู่การพิจารณา และศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสามารถพิจารณาพิพากษาคดีเสร็จไปได้คิดเป็นร้อยละ 61.81 ของปริมาณคดีที่เข้าสู่การพิจารณา สาเหตุที่ทำให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิจารณาพิพากษาคดีเสร็จไปคิดเป็นร้อยละได้น้อยกว่าศาลรัฐธรรมนูญ อาจเนื่องมาจากผู้พิพากษาศาลฎีกาที่ทำหน้าที่เป็นองค์คณะในการพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องพิจารณาคดีปกติที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาควบคู่กันไปด้วย ประกอบกับกฎหมายได้กำหนดให้การพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องพิจารณาคดีเป็นองค์คณะ 9 คน แต่ต้องทำการพิจารณาและไต่สวนติดต่อกันทุกวันจนกว่าจะเสร็จ และต้องดำเนินการด้วยความรวดเร็วเพราะเป็นคดีที่กระทบต่อผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ทำหน้าที่ในการบริหารประเทศ จึงมีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อการพิจารณาคดีปกติที่อยู่ในอำนาจหน้าที่รับผิดชอบของศาลฎีกาเหลือเวลาในการเรียงคำพิพากษาคดีปกติได้น้อยลงทำให้การพิจารณาคดีล่าช้ามากขึ้นกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของคู่ความในคดี

ความแตกต่างในเรื่องที่เข้าสู่การพิจารณา

เนื่องจากผลของกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่ได้บัญญัติอำนาจในการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญและศาลฎีกาที่แตกต่างกัน กล่าวคือ คดีที่เป็นอำนาจในการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และ 2550 และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. 2550 ส่วนคดีที่อยู่ในอำนาจการพิจารณาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้บัญญัติไว้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณา

คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 โดยจะเห็นความแตกต่างของเรื่อง que เข้าสู่การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญและศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ว่า เรื่อง que เข้าสู่การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญเป็น เรื่องที่มีลักษณะเป็นคดีที่เกี่ยวกับการวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของการกระทำที่ ได้กำหนดไว้เป็นหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่เกี่ยวข้อง กับพรรคการเมือง ส่วนเรื่อง que เข้าสู่การพิจารณาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็น เรื่องที่มีลักษณะคดีที่เกี่ยวกับการกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ คดีที่เกี่ยวกับการจงใจ ไม่ยื่นบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสาร ประกอบหรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วย ข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงควรแจ้งให้ทราบ แต่เดิมตามบทบัญญัติของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติให้อยู่ในการพิจารณา ของศาลรัฐธรรมนูญ แต่ต่อมาในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้มีการเปลี่ยนมาให้อยู่ในอำนาจการพิจารณาของศาลฎีกาแผนก คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ผลคำวินิจฉัยหรือผลคำพิพากษา

ผลของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีความแตกต่างจากผลคำพิพากษาของ ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อันเนื่องมาจากอำนาจ การพิจารณาคดีของศาลทั้งสองที่แตกต่างกัน โดยศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจใน การพิจารณาคดีอาญา แต่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีอำนาจ ในการพิจารณาคดีอาญาด้วย ดังนั้น ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญจึงเป็นไปในลักษณะ ของการวินิจฉัยความชอบธรรมด้วยรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ไม่มีการลงโทษทางอาญา ส่วนคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง- การเมืองมีบทลงโทษทางอาญาและไม่ใช้โทษทางอาญา

คำตอบของคำถามการวิจัยดังกล่าวข้างต้น เป็นการยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ว่า คดีที่เข้าสู่กระบวนการวิธีพิจารณาวิญญคดีของศาลรัฐธรรมนูญแตกต่างกับคดีที่เข้าสู่กระบวนการวิธีพิจารณาคดีและพิพากษาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในด้านผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง/คำฟ้องและผลคำวินิจฉัยหรือผลคำพิพากษา แต่จากข้อค้นพบจากการวิจัย พบว่า ความแตกต่างของคดีที่เข้าสู่กระบวนการวิธีพิจารณาวิญญคดีของศาลรัฐธรรมนูญและศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ได้มีความแตกต่างเพียงด้านผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง/คำฟ้องและผลคำวินิจฉัยหรือผลคำพิพากษาเท่านั้น แต่ยังมีความแตกต่างในด้านของปริมาณคดีและเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการพิจารณาและวินิจฉัย/พิพากษาคดีอีกด้วย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามด้านประสิทธิภาพของกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยของศาลรัฐธรรมนูญและศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ผลการสัมภาษณ์แบ่งตามหัวข้อในแบบสัมภาษณ์มีรายละเอียดในแต่ละส่วนดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

1. ตำแหน่ง ตำแหน่งของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) แบ่งตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญประธานและอดีตรประธานแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและผู้พิพากษาอาวุโสในศาลฎีกา

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติรองอัยการสูงสุด อธิบดีอัยการและอดีตอธิบดีอัยการฝ่ายคดีพิเศษ

กลุ่มที่ 3 ได้แก่ สมาชิกวุฒิสภา

2. เพศ เป็นเพศชายทั้งหมด
3. อายุ มีอายุอยู่ระหว่าง 61-67 ปี
4. ระยะเวลาการปฏิบัติอยู่ระหว่าง 30-39 ปี
5. ระยะเวลาการปฏิบัติงานในกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และปฏิบัติงานด้านการเมือง มีระยะเวลาการปฏิบัติงานในตำแหน่งปัจจุบันระหว่าง 2-6 ปี

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยองค์การฝ่ายตุลาการตามกฎหมาย

1. ความเห็นเกี่ยวกับกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยศาลรัฐธรรมนูญสามารถตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ตามที่กฎหมายบัญญัติหรือไม่ และมีปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่ อย่างไร

ผลการสัมภาษณ์ได้แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ การดำเนินกระบวนการตรวจสอบการกระทำของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามกฎหมายตามที่กฎหมายบัญญัติ และปัญหาจากการดำเนินกระบวนการตรวจสอบการกระทำของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สรุปได้ดังต่อไปนี้

1.1 กระบวนการตรวจสอบการกระทำของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยศาลรัฐธรรมนูญสามารถดำเนินการได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยคดีได้มีการกำหนดเป็นข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. 2550 โดยศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่ในการตรวจสอบสมาชิกภาพหรือคุณสมบัติของรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 182 ประกอบมาตรา 91 และมาตรา 92 มาตรา 106 หรือมาตรา 119 การกระทำอันต้องห้ามตามมาตรา 265-269 การขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 102 และ 174 การกระทำของพรรคการเมืองตามมาตรา 65 การกระทำของบุคคลหรือพรรคการเมืองที่ใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญตามมาตรา 68 การกระทำที่เป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมืองและเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

หัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองเป็นเวลา 5 ปี ตามมาตรา 237 หรือการตรวจสอบการขึ้นบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สิน ตามมาตรา 295 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

1.2 ปัญหาจากการดำเนินกระบวนการตรวจสอบการกระทำของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญพบปัญหา ดังต่อไปนี้

1.2.1 การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานที่จะนำมาวินิจฉัยในแต่ละเรื่องที่เสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย คำร้องที่เกี่ยวกับการกระทำของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองส่วนใหญ่จะมีเอกสารจำนวนมากเกี่ยวข้องกับหลายองค์การ ศาลรัฐธรรมนูญต้องไต่สวนให้ได้ข้อเท็จจริงซึ่งบางครั้งต้องใช้เวลามาก เพื่อเป็นหลักประกันในผลของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญซึ่งถือเป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาลและองค์การอื่น ของรัฐ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 216

1.2. 2 การขาดความเห็นพ้องของฝ่ายต่าง ๆ ในสังคมที่มีความเห็นว่าการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองควรใช้มาตรการทางการเมืองเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบ

2. ความเห็นเกี่ยวกับกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสามารถตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ตามที่กฎหมายบัญญัติหรือไม่ และมีปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่ อย่างไร

ผลการสัมภาษณ์ได้แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ ความเห็นในเรื่องการดำเนินการตามกระบวนการตรวจสอบการกระทำของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามที่กฎหมายบัญญัติ และปัญหาจากการดำเนินกระบวนการตรวจสอบการกระทำของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สรุปได้ดังต่อไปนี้

2.1 ความเห็นในเรื่องการดำเนินการตามกระบวนการตรวจสอบการกระทำทุจริตของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสามารถดำเนินการได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยกระบวนการพิจารณาคดีได้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของ

ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 และข้อกำหนดเกี่ยวกับการดำเนินคดีของศาลฎีกา แผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2543 และ 2553 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.2 ปัญหาจากการดำเนินกระบวนการตรวจสอบการการทำทุจริตของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีปัญหาดังต่อไปนี้

2.2.1 ปัญหาเกี่ยวกับองค์คณะ ในการปฏิบัติงาน ปัจจุบันมีการกำหนดให้มีองค์คณะทั้งหมด 9 ท่าน นั่งพิจารณาคดีเช่นเดียวกับศาลชั้นต้น แต่ในทางปฏิบัติมีผู้พิพากษาบางท่านเกิดเหตุที่ไม่สามารถนั่งพิจารณาคดีได้ เช่น เจ็บป่วย ติดธุระจำเป็น ก็จะต้องของถอนตัวจากที่ประชุมใหญ่ และที่ประชุมใหญ่ก็ต้องตั้งผู้พิพากษาท่านใหม่เข้ามาทำหน้าที่แทนทำให้ขาดความต่อเนื่อง และผู้พิพากษาที่เข้ามาทำหน้าที่แทนก็ไม่พร้อมเนื่องจากไม่ได้ศึกษาสำนวนและข้อมูลมาก่อนจึงเกิดความขัดข้องในการพิจารณาคดีทางแก้ไข คือ น่าจะต้องมีการแก้ไขให้มีความยืดหยุ่นเช่นเดียวกับต่างประเทศที่ว่า เลือกมาทั้งหมด 12 ท่าน เป็นองค์คณะ 9 ท่าน อีก 3 ท่านจะมานั่งพิจารณาแทนผู้พิพากษาที่เป็นองค์คณะบางท่านมีเหตุขัดข้อง แต่เวลาทำคำพิพากษา ผู้พิพากษาที่เป็นองค์คณะ 9 ท่านจะเป็นเจ้าของในการทำคำพิพากษา

2.2.2 ปัญหาเกี่ยวกับอายุความของคดี โดยที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่มาศาลมีการหลบหนี ไม่อาจนำตัวมาดำเนินคดีได้ อาจจะต้องมีการแก้ไขกฎหมายในเรื่องอายุความ โดยหลักระบบไต่สวนไม่ต้องมีตัวมา แต่ในครั้งแรกต้องมีตัวมาเพื่อศาลจะได้ซักถาม อธิบายและสอบถามว่าจะรับหรือปฏิเสธ หลังจากนั้นไม่จำเป็นต้องมาในการพิจารณา แต่จะต้องมาอีกครั้งในวันที่นัดฟังคำพิพากษา แต่ที่ผ่านมาจำเลยที่สำคัญอยู่ระหว่างการดำเนินคดี แต่เมื่อมีการนัดฟังคำพิพากษาก็หลบหนีไป หรือศาลรับฟ้องแล้วแต่ไม่มาในการนัดพิจารณาคดีครั้งแรก จึงต้องมีการจำหน่ายคดีชั่วคราวก็เป็นปัญหาหรือในบางคดีก็จะส่งสำนวนมายังศาลใกล้เคียงขาดอายุความแต่พอสำนวนมายังศาลตัวจำเลยไม่มาจนขาดอายุความไปทำให้ไม่สามารถไต่สวนข้อเท็จจริงได้ว่า เป็นไปตามข้อกล่าวหาหรือไม่

2.2.3 ปัญหาของการที่ศาลไม่สามารถพิจารณาคดีเพื่อเอาผิดกับผู้กระทำผิดได้เป็นผลมาจากความบกพร่องจากขั้นตอนก่อนการฟ้อง หากมีข้อบกพร่องมากแต่ไม่อยู่ในกรอบของคำฟ้องศาลก็ยังไม่พอแก้ไขได้แต่ไม่อยู่ในคำฟ้องศาลก็ไม่สามารถลงโทษแก้ไขได้ซึ่งเป็นไปตามหลักการที่ว่าองค์การศาลไม่สามารถหยิบยกเรื่องขึ้นมาพิจารณาวินิจฉัยและหรือพิพากษาได้เอง จำเป็นต้องมีผู้เสนอคำร้องและหรือปัญหาให้ศาลพิจารณา วินิจฉัยและหรือพิพากษา

2.2.4 ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในระบบไต่สวนผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่เป็นองค์คณะต้องมีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์และความทุ่มเทอย่างหนักในการค้นหาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับคดี หาไม่แล้วเมื่อถึงเวลาดำเนินการพิจารณาคู่ความอาจมีความรู้สึกว่าศาลไม่เป็นกลางได้

จากปัญหาที่ได้กล่าวข้างต้นแล้ว ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) ในกลุ่มผู้มีหน้าที่ในกระบวนการตรวจสอบการกระทำของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองบางคนมีข้อสังเกตเกี่ยวกับกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้

1. เนื่องจากการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นการใช้ระบบไต่สวนจึงเป็นการลดบทบาทของอัยการสูงสุดในขั้นตอนการไต่สวนในชั้นศาล
2. บุคคลที่มีคุณสมบัติที่จะเข้ามาทำหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีควรจะมี ความหลากหลายเช่นเดียวกับตุลาการรัฐธรรมนูญในรัฐธรรมนูญก่อนปี พ.ศ. 2540 เนื่องจากตามรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2550 ได้กำหนดที่มาของผู้ทำหน้าที่ในการพิจารณาคดีส่วนใหญ่จะมาจากศาลฎีกา

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพของกระบวนการตรวจสอบการกระทำของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยองค์การฝ่ายตุลาการ

1. กระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยศาลรัฐธรรมนูญ และศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองครอบคลุมการกระทำของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือไม่

การตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยศาลรัฐธรรมนูญและศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองครอบคลุมการกระทำของผู้ดำรงตำแหน่ง-

ทางการเมืองทั้งในส่วนของการกระทำตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และการทุจริตที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และประมวลกฎหมายอาญา แต่มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางคนที่มีแนวโน้มว่า มีข้อจำกัดของการที่ศาลรัฐธรรมนูญและศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะสามารถวินิจฉัยและพิพากษาคดีได้ต้องจำเป็นต้องมีผู้เสนอคำร้องและหรือปัญหาให้พิจารณาวินิจฉัยและหรือพิพากษาต่อศาล ศาลจึงจะสามารถวินิจฉัยและพิพากษาคดีได้

ส่วนในกรณีที่มีความคิดเห็นว่า ยังไม่ครอบคลุม ให้เหตุผลว่าเมืองการตามรัฐธรรมนูญอื่น ๆ เป็นผู้ตรวจสอบด้วย แต่ในลักษณะการกระทำที่สำคัญก็ได้มีการตรวจสอบอยู่มากพอสมควร ได้แก่ การกระทำอันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์และการกระทำอันขัดต่อแบบแผนของระบอบประชาธิปไตยทั้งในการเข้าสู่อำนาจ การใช้อำนาจ และการพ้นจากอำนาจ

2. กระบวนการวินิจฉัยและพิจารณาพิพากษาคดีของศาลรัฐธรรมนูญและศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสามารถดำเนินการได้ตามลักษณะต่อไปนี้หรือไม่ อย่างไร

ผลการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key information) เกือบทั้งหมดมีความคิดเห็นว่า กระบวนการตรวจสอบของศาลรัฐธรรมนูญและศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดำเนินการได้ตามหลักการทั้ง 12 ประการ ตามที่กฎหมายที่เกี่ยวข้องได้กำหนดไว้ โดยสิ่งที่แสดงถึงหลักการดังกล่าว ได้แก่

2.1 ความเป็นอิสระ (independence) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกลุ่มผู้มีหน้าที่ในการวินิจฉัย/พิพากษาคดีที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบการกระทำของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและกลุ่มผู้มีหน้าที่ในกระบวนการตรวจสอบการกระทำของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเชื่อมั่นในความเป็นอิสระของการปฏิบัติหน้าที่ในการพิจารณาวินิจฉัยคดีของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและผู้พิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

2.2 ความเป็นกลาง (impartially) ผลการสัมภาษณ์เป็นเช่นเดียวกับความเป็นอิสระ

2.3 ความรับผิดชอบตรวจสอบได้ (accountability) แสดงให้เห็นได้จากการเปิดเผยรายชื่อตุลาการ/ผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่เป็นองค์คณะในการวินิจฉัยคดี คำพิพากษาของศาล และคำพิพากษาส่วนตนก็สามารถตรวจสอบได้ทั้งจากทางเว็บไซต์ของศาล และมีการประกาศในราชกิจจานุเบกษา รวมทั้งข้อกฎหมาย แบบฟอร์มต่าง ๆ และข้อมูลที่จำเป็นต้องใช้ในกระบวนการพิจารณาก็มีการเผยแพร่ทางเว็บไซต์เช่นกัน

2.4 ความโปร่งใส (transparency) แสดงให้เห็นถึงความโปร่งใสทางด้านข้อมูล ทั้งองค์คณะ และกระบวนการในการพิจารณาคดีที่มีความเปิดเผย

2.5 ความสามารถ (competence) ตุลาการ/ผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่เป็นองค์คณะในการวินิจฉัยคดีปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตุลาการ/ผู้พิพากษามาไม่ต่ำกว่า 30 ปี ดังนั้นจึงเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ รวมทั้งคุณวุฒิ วิทยุฒิ และประสบการณ์ในระดับที่สามารถวินิจฉัยคดีได้อย่างเป็นกลางและถูกต้อง รวมทั้งมีจิตใจหนักแน่นต่อสถานการณ์แวดล้อมในขณะที่ทำการวินิจฉัยได้

2.6 ความมีคุณธรรม (integrity) แสดงให้เห็นได้จากการที่ตุลาการ/ผู้พิพากษามีประมวลจริยธรรมที่ต้องถือปฏิบัติทั้งในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่และชีวิตประจำวันปกติ และสำหรับผู้พิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะมีคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมเป็นคณะกรรมการที่ดูแลด้านจริยธรรมและการบริหารงานบุคคลของข้าราชการตุลาการให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ถูกต้อง

2.7 ความสามารถในการเข้าถึงได้ (accessibility) แสดงให้เห็นจากการที่คู่ความและประชาชนทั่วไปสามารถรับทราบข้อมูลทั้งก่อน ระหว่าง และหลังที่ศาลมีคำวินิจฉัยผ่านทางเอกสารและทางเว็บไซต์ของศาล และการที่ไม่มีการกำหนดค่าธรรมเนียมในการนำคดีเข้าสู่ศาลก็เป็นลักษณะหนึ่งที่เปิดโอกาสให้มีช่องทางนำคดีเข้าสู่การพิจารณาได้ง่ายขึ้น โดยจะต้องดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด

2.8 ความรวดเร็วในการพิจารณาคดี (timeliness) แสดงให้เห็นจากบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดให้ศาลต้องวินิจฉัยคดีด้วยความรวดเร็ว โดยเฉพาะการพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกฎหมายกำหนดให้

ต้องมีการพิจารณาคดีติดต่อกันทุกวันทำการจนกว่าจะเสร็จ และใช้ระยะเวลาในการพิจารณาคดีนานที่สุดไม่เกิน 1 ปี

2.9 ความเปิดเผย (openness) แสดงให้เห็นจากองค์คณะที่หน้าทีในการพิจารณากระบวนการพิจารณา คำวินิจฉัยกลางและคำวินิจฉัยส่วนตนที่เปิดเผยให้คู่ความและสาธารณชนรับทราบและตรวจสอบได้

2.10 ความเป็นธรรม (fairness) แสดงให้เห็นจากการที่ตุลาการ/ผู้พิพากษาพิจารณาวินิจฉัยได้ด้วยความเป็นอิสระ มีความเป็นกลาง และการดำเนินกระบวนการพิจารณาตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ได้ทั้งหมด

2.11 ความเสมอภาค (equality) แสดงให้เห็นจากการที่ใช้ระบบใด่ส่วนในการพิจารณาที่มีวัตถุประสงค์ในการสร้างความเสมอภาคในคดีชั้นอุทธรณ์พิเศษ เช่น คดีแรงงาน โดยในกรณีนี้การพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ระบบการพิจารณาแบบใด่ส่วนเป็นการสร้างความเสมอภาคระหว่างผู้ถูกกล่าวหา คือ ฝ่ายผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและการรักษาผลประโยชน์รัฐโดยส่วนรวมโดยให้ศาลเข้ามาช่วยทำหน้าที่ในการค้นหาข้อเท็จจริงในคดีนั้น เพื่อให้การวินิจฉัยคดีเป็นไปอย่างถูกต้องโปร่งใสที่สุด

2.12 ความชัดเจน ไม่มีข้อสงสัย (certainty) แสดงให้เห็นจากการใช้ระบบใด่ส่วนในการพิจารณาคดี ดังนั้น จึงต้องมีการค้นหาความจริงจนกว่าจะสามารถเชื่อได้ว่าข้อเท็จจริงนั้นถูกต้องไม่มีการใช้หลักยกข้อสงสัยให้เป็นประโยชน์แก่จำเลย และในการเขียนคำวินิจฉัยกลางและคำวินิจฉัยส่วนตนในกฎหมายได้มีการกำหนดว่ามืองค์ประกอบใด่บ้าง ดังนั้น การให้คำอธิบายเหตุผลในการวินิจฉัยและตัดสินโทษของศาลได้

แต่มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางคนที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างในบางประการเกี่ยวกับความเป็นกลางของศาลที่ทำหน้าที่ในการพิจารณาคดี เนื่องจากการวางตัวของผู้พิพากษาในปัจจุบันมีการติดต่อกับและมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกเพิ่มมากขึ้น ไม่ได้สันโดษเหมือนในอดีต โดยเฉพาะในศาลยุติธรรมมีหลักสูตรของผู้บริหารในกระบวนการยุติธรรมระดับสูงที่เปิดโอกาสให้บุคคลจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมอบรมอาจจะเป็นการสร้างเครือข่ายกับสังคมภายนอกมากขึ้นซึ่งจะส่งผลต่อการพิจารณาพิพากษาคดีได้ ประกอบกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางคนเชื่อว่าหลักการดังกล่าวระบบ

ไม่สามารถสร้างได้ แต่ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลมากกว่าที่จะสามารถดำเนินการได้ตามหลักการได้หรือไม่

3. นอกจากลักษณะตามหลักการทั้ง 12 ประการ ตามข้อ 2. แล้ว ยังมีลักษณะใดอีกบ้างที่แสดงถึงควมมีประสิทธิภาพของกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยองค์การตุลาการ

ผลการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

3.1 ตุลาการ/ผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่ในการวินิจฉัยและพิพากษาคดีต้องมีความกล้าหาญ ความซื่อสัตย์ ความอดทน และความเสียสละด้วย เนื่องจากการถูกคุกคามและข่มขู่

3.2 ศาลต้องดำรงไว้ซึ่งหลักนิติธรรมในการวินิจฉัยและพิพากษาคดีด้วย

3.3 ประสิทธิภาพของกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง นอกจากประสิทธิภาพของกระบวนการวินิจฉัยและพิพากษาคดีในชั้นศาลแล้วต้องรวมถึงประสิทธิภาพของขั้นตอนของกระบวนการของการสอบสวนและการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อยื่นฟ้องต่อศาลด้วย จึงจะสามารถทำให้เกิดประสิทธิภาพของกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้อย่างแท้จริง

ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของตัวชี้วัดควมมีประสิทธิภาพของ กระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของ ศาลรัฐธรรมนูญและศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

จากการตั้งคำถามการวิจัยย่อย (sub-questions) ข้อที่ 2. ตัวชี้วัดควมมีประสิทธิภาพสำหรับกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของศาลรัฐธรรมนูญมีความแตกต่างกับตัวชี้วัดควมมีประสิทธิภาพของกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือไม่ อย่างไร

โดยข้อค้นพบจากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพของกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของศาลรัฐธรรมนูญและศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพบว่า

ตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพของกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยองค์การฝ่ายตุลาการที่มีทั้งหมด 12 ประการ ได้แก่ ความเป็นอิสระ (independence) ความเป็นกลาง (impartiality) ความรับผิดชอบตรวจสอบได้ (accountability) ความโปร่งใส (transparency) ความสามารถ (competence) ความมีคุณธรรม (integrity) ความสามารถในการเข้าถึงได้ (accessibility) ความรวดเร็วในการพิจารณาคดีภายในระยะเวลาที่เหมาะสม (timeliness) ความเปิดเผย (openness) ความเป็นธรรม (fairness) ความเสมอภาค (equality) และความชัดเจน ไม่มีข้อสงสัย (certainty) ล้วนแล้วแต่เป็นตัวชี้วัดที่แสดงถึงประสิทธิภาพของกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของศาลรัฐธรรมนูญและศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า ตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพของกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของศาลรัฐธรรมนูญไม่มีความแตกต่างจากตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพของกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

โดยลักษณะที่บ่งชี้ถึงประสิทธิภาพของกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของศาลรัฐธรรมนูญและศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่บ่งถึงประสิทธิภาพตามตัวชี้วัดทั้ง 12 ประการ มีดังต่อไปนี้

ตาราง 11

กระบวนการการวินิจฉัย/พิพากษาคดีของศาลรัฐธรรมนูญและศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่แสดงถึงลักษณะตามตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพของกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยองค์การฝ่ายตุลาการ

ตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพ	กระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	
	ศาลรัฐธรรมนูญ	ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
1. หลักความเป็นอิสระ (independence)	(1) บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 197 วรรค 2 ได้รับรองความเป็นอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดีของตุลาการและผู้พิพากษา (2) บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 197 วรรค 1 และ 2 ได้บัญญัติให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลต้องดำเนินการให้เป็นไปโดยยุติธรรม ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม (3) มีสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นหน่วยงานธุรการที่เป็นอิสระ โดยมีเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้บังคับบัญชาและขึ้นตรงต่อประธานศาลรัฐธรรมนูญ มีอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น (4) กระบวนการบริหารงบประมาณของศาล สำนักงานศาลต้องจัดส่งคำขอตั้งงบประมาณเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบผ่านทางสำนักงานงบประมาณ ก่อนเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภา (5) บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 197 วรรค 3 บัญญัติว่า การโยกย้ายต้องกระทำด้วยความยินยอมของผู้พิพากษาและตุลาการ โดยมีข้อยกเว้นตามที่กฎหมายบัญญัติ (6) กระบวนการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ 9 คน พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา	(3) มีสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นหน่วยงานธุรการที่เป็นอิสระ โดยมีเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้บังคับบัญชาและขึ้นตรงต่อประธานศาลฎีกา มีอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น (6) กระบวนการแต่งตั้งผู้พิพากษาศาลฎีกาเป็นไปตามลำดับอาวุโสตามชั้นศาล โดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมและพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง

ตาราง 11 (ต่อ)

ตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพ	กระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	
	ศาลรัฐธรรมนูญ	ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
2. หลักความเป็นกลาง (impartially)	(7) อัตราเงินเดือนเป็นไปตามพระราชบัญญัติเงินเดือนเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอื่นของประธานศาลรัฐธรรมนูญตุลาการศาลรัฐธรรมนูญประธานกรรมการและกรรมการการเลือกตั้งผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาประธานกรรมการและกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและประธานกรรมการและกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2541	(7) อัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งเป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาการปรับอัตราเงินเดือนของข้าราชการตุลาการและคาโต๊ะยุติธรรม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554
	(8) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 270 บัญญัติให้วุฒิสภามีอำนาจถอดถอนประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้พิพากษาหรือตุลาการได้ ประกอบกับมีศาลรัฐธรรมนูญเรื่อง จริยธรรมตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2548	(8) การดำเนินการทางวินัยเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวน พ.ศ. 2544 และประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ
3. หลักความรับผิดชอบ ตรวจสอบได้ (accountability)	ผลการสัมภาษณ์ผู้พิพากษาและตุลาการรวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่เชื่อมั่นว่าผู้พิพากษาและตุลาการสามารถวินิจฉัย/พิพากษาคดีได้ด้วยความเป็นกลาง มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพียงคนเดียวที่ไม่อนุญาตให้อัดเทปเสียงการให้สัมภาษณ์ที่มีข้อสงสัยในความเป็นกลางในการพิจารณาคดีของศาล	ผลการสัมภาษณ์ผู้พิพากษาและตุลาการรวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่เชื่อมั่นว่าผู้พิพากษาและตุลาการสามารถวินิจฉัย/พิพากษาคดีได้ด้วยความเป็นกลาง มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพียงคนเดียวที่ไม่อนุญาตให้อัดเทปเสียงการให้สัมภาษณ์ที่มีข้อสงสัยในความเป็นกลางในการพิจารณาคดีของศาล
	(1) ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. 2550 ข้อ 10 กำหนดให้มีการตรวจสอบและสามารถยื่นคำร้องคัดค้านตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้	(1) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 มาตรา 16 บัญญัติให้มีการตรวจสอบและสามารถยื่นคำร้องคัดค้านองค์คณะผู้พิพากษาได้

ตาราง 11 (ต่อ)

ตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพ	กระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	
	ศาลรัฐธรรมนูญ	ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
	(2) ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและคำวินิจฉัย พ.ศ. 2550 ข้อ 32 กำหนดให้การได้ส่วนของศาลกระทำโดยเปิดเผย และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 216 วรรค 2 และ 3 บัญญัติให้องค์คณะต้องความเห็นในการวินิจฉัยในส่วนของตนพร้อมแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุมก่อนการลงมติและคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและความเห็นในการวินิจฉัยขององค์คณะให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และในปฏิบัติได้มีการเผยแพร่ ในเว็บไซต์ของศาลรัฐธรรมนูญ	(2) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 มาตรา 26 บัญญัติให้การพิจารณาและการได้ส่วนพยานหลักฐานให้กระทำโดยเปิดเผยและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 278 บัญญัติให้องค์คณะต้องความเห็นในการวินิจฉัยคดีเป็นหนังสือและต้องแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุมก่อนการลงมติ โดยคำสั่งและคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้เปิดเผย และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 มาตรา 20 บัญญัติให้คำสั่งที่เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดหรือคำพิพากษาของศาลให้เปิดเผยโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาส่วนความเห็นในการวินิจฉัยขององค์คณะให้เปิดเผยตามคำสั่งศาลฎีกา เรื่อง กำหนดวิธีการเปิดเผยความคิดเห็นในการวินิจฉัยคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่กำหนดให้ปิดประกาศไว้หน้าศาลและในปฏิบัติได้มีการเผยแพร่ในเว็บไซต์ของศาลฎีกา

ตาราง 11 (ต่อ)

ตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพ	กระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	
	ศาลรัฐธรรมนูญ	ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
	(3) การดำเนินการถอดถอน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 270 ที่บัญญัติให้วุฒิสภามีอำนาจถอดถอนประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้พิพากษาหรือตุลาการได้ ประกอบกับมีประกาศศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง จริยธรรมตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2548	(3) การดำเนินการทางวินัยเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวน พ.ศ. 2544 และประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ
4. หลักความโปร่งใส (transparency)	(1) มีการจัดทำรายงานประจำปีแสดงถึงผลการดำเนินงานและสถิติคดีของศาล (2) มีการเผยแพร่กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องพร้อมทั้งแบบฟอร์มต่าง ๆ ที่ต้องใช้ในการยื่นคำฟ้อง/คำร้องต่อศาล รวมทั้งรายชื่อตุลาการ/ผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่เป็นองค์คณะในการพิจารณาคดี และคำวินิจฉัยของศาลและคำวินิจฉัยส่วนตัว (3) กระบวนการวินิจฉัย/พิจารณาคดีของศาลเป็นไปโดยเปิดเผย (4) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 39 บัญญัติให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลฎีกา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้พิพากษาในศาลฎีกามีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ	
5. หลักความสามารถ (competence)	บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 204 และ 205 ได้บัญญัติคุณสมบัติของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	มาตรฐานกำหนดตำแหน่งข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรมได้กำหนดคุณสมบัติและความรู้ความสามารถของตำแหน่ง ผู้พิพากษาศาลฎีกาที่มีคุณสมบัติได้รับคัดเลือกเป็นองค์คณะที่ทำหน้าที่ในการพิจารณาคดีดังต่อไปนี้

ตาราง 11 (ต่อ)

ตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพ	กระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	
	ศาลรัฐธรรมนูญ	ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
	(1) ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาที่ได้รับเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา	(1) รองประธานศาลฎีกาและประธานแผนกคดีในศาลฎีกา ต้องดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาศาลฎีกาหรือผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา มีความรู้ความสามารถเช่นเดียวกับผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา และมีความสามารถเป็นพิเศษในการตรวจและเรียงคำพิพากษาได้เป็นอย่างดี และสำหรับประธานแผนกคดีในศาลฎีกาต้องมีความรู้อย่างลึกซึ้งในหลักกฎหมายเฉพาะและความสามารถในการให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้พิพากษาซึ่งอยู่ในแผนกคดีในกฎหมายเฉพาะทางอย่างเหมาะสมแก่การปฏิบัติงานในหน้าที่
	(2) ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่ได้รับเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุด	(2) ผู้พิพากษาศาลฎีกาและผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา ต้องดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาคผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ภาค หรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่เทียบเท่ามาแล้ว มีความรู้ความสามารถเช่นเดียวกับผู้พิพากษาศาลชั้นอุทธรณ์และจะต้องมีความเชี่ยวชาญในหน้าที่เป็นอย่างยิ่ง มีความรู้ความสามารถ
	(3) ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันนิติศาสตร์ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านนิติศาสตร์อย่างแท้จริง	
	(4) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านรัฐศาสตร์รัฐประศาสนศาสตร์ หรือสังคมศาสตร์อื่น ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านการบริหารราชการแผ่นดินอย่างแท้จริงโดยบุคคลตาม (3) และ (4) ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 45 ปี เคยเป็น	

ตาราง 11 (ต่อ)

ตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพ	กระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	
	ศาลรัฐธรรมนูญ	ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
	รัฐมนตรี ตุลาการศาลพระธรรมนูญ ในศาลทหารสูงสุด กรรมการ- การเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการ ปปช. กรรมการตรวจ เงินแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิ มนุษยชนแห่งชาติ หรือเคยรับ ราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่า รองอัยการสูงสุด อธิบดี หรือ ผู้ดำรงตำแหน่งทางบริหารใน หน่วยราชการที่มีอำนาจบริหาร เทียบเท่าอธิบดี หรือดำรงตำแหน่ง ไม่ต่ำกว่าศาสตราจารย์ หรือ เคยเป็นทนายความที่ประกอบ วิชาชีพอย่างสม่ำเสมอและ ต่อเนื่อง ไม่น้อยกว่า 30 ปี	เช่นเดียวกับผู้พิพากษาศาลชั้น อุทธรณ์และจะต้องมีความ- เชี่ยวชาญในหน้าที่เป็นอย่างยิ่ง มีความรู้ความสามารถเช่นเดียวกับ ผู้พิพากษาศาลชั้นอุทธรณ์และ จะต้องมีความเชี่ยวชาญในหน้าที่ เป็นอย่างยิ่ง มีความรู้ความเข้าใจ ปัญหาด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมอย่างแท้จริง สามารถ วินิจฉัยวางหลักกฎหมายได้ ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพสังคม และเศรษฐกิจของประเทศ มีความรู้อย่างลึกซึ้งในระบบงาน ตุลาการและกฎหมายทั้งปวง ที่เกี่ยวข้อง มีชื่อเสียงเกียรติคุณสูง ดำรงตนอย่างเหมาะสมแก่ ตำแหน่งหน้าที่ ไม่มีความเคลือบ แคลงสงสัยในความซื่อสัตย์สุจริต และสำหรับผู้พิพากษา หัวหน้า คณะในศาลฎีกาจะต้องมีความรู้ ความสามารถในการให้คำปรึกษา แนะนำแก่ผู้พิพากษาในคณะใน กฎหมายสารบัญญัติ กฎหมาย วิธีสบัญญัติ และกฎหมายเฉพาะ ทาง รวมทั้งในข้อขัดข้องเนื่อง ในการปฏิบัติหน้าที่ผู้พิพากษา อย่างเหมาะสมแก่การปฏิบัติงาน ในหน้าที่

ตาราง 11 (ต่อ)

ตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพ	กระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	
	ศาลรัฐธรรมนูญ	ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
		(3) ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลฎีกา ต้องดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรง- ตำแหน่ง ผู้พิพากษาศาลฎีกา ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา รองประธานศาลฎีกาประธานศาล ฎีกา หรือดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่อ อย่างอื่นที่เทียบเท่ามาแล้วและ ต้องเป็นผู้ที่ ก.ต. ให้ความเห็นชอบ ว่ามีความเหมาะสมที่จะดำรง- ตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสในศาล ฎีกา และเป็นผู้ที่มีร่างกายและมี สุขภาพจิตดีพอที่จะปฏิบัติหน้าที่ ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลฎีกา ซึ่งมี ความรู้ความสามารถเช่นเดียวกับ ผู้พิพากษาศาลฎีกาและมีความ- เชี่ยวชาญในหน้าที่เป็นอย่างยิ่ง มีความเข้าใจในปัญหาด้าน การเมืองเศรษฐกิจ และสังคมอย่าง แท้จริงสามารถวินิจฉัยวางหลัก กฎหมายได้ถูกต้องเหมาะสมกับ สภาพสังคมและเศรษฐกิจของ ประเทศมีความรู้อย่างลึกซึ้ง ในระบบงานตุลาการและกฎหมาย ทั้งปวงที่เกี่ยวข้อง มีประวัติการ รับราชการและความประพฤติ เหมาะสมที่จะเป็นแบบอย่างแก่ ผู้พิพากษารุ่นหลัง มีชื่อเสียง เกียรติคุณสูงดำรงตำแหน่งอย่าง เหมาะสมแก่ตำแหน่งหน้าที่ ไม่มีความเคลือบแคลงสงสัยใน ความซื่อสัตย์สุจริต

ตาราง 11 (ต่อ)

ตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพ	กระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	
	ศาลรัฐธรรมนูญ	ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
6. หลักความมีคุณธรรม (integrity)	ประกาศศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง จริยธรรมตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2548 ได้กำหนดจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่และการวางตนที่ดี และเหมาะสมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ได้ถือปฏิบัติ	ประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ ได้กำหนดจริยธรรมของตุลาการในการปฏิบัติหน้าที่และการวางตนที่ดี และเหมาะสมของผู้พิพากษาได้ถือปฏิบัติ
7. หลักความสามารถในการเข้าถึงได้ (accessibility)	(1) สถานที่ตั้งอยู่ภายในศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 ถ. แจ้งวัฒนะ กรุงเทพฯ (2) ไม่มีค่าธรรมเนียมในการยื่นคำฟ้อง/คำร้องต่อศาล (3) มีการเผยแพร่ข้อมูลของศาลทางรายงานประจำปีของหน่วยงาน การเผยแพร่ข้อมูลทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลที่จำเป็นต่อคู่ความในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีผ่านทางเว็บไซต์ของหน่วยงาน	(1) สถานที่ตั้งอยู่ภายในบริเวณศาลฎีกา สนามหลวง กรุงเทพฯ
8. หลักความรวดเร็วภายในระยะเวลาที่เหมาะสม (timeliness)	ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำงานคำวินิจฉัย พ.ศ. 2550 หมวด 3 และ 4 ได้มีการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินขั้นตอนตั้งแต่การยื่นคำร้องจนกระทั่งเสร็จสิ้นการพิจารณาคดีไว้ และในข้อ 49 ได้กำหนดให้การพิจารณาคดีของศาลให้กระทำด้วยความรวดเร็ว	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 ได้กำหนดได้กำหนดระยะเวลาในการดำเนินขั้นตอนตั้งแต่การยื่นคำร้องจนกระทั่งเสร็จสิ้น การพิจารณาคดีไว้ และในมาตรา 19 ได้บัญญัติให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาได้สวนพยานหลักฐานต่อเนื่องติดต่อกันไปทุกวันทำการจนกว่าจะเสร็จการพิจารณา

ตาราง 11 (ต่อ)

ตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพ	กระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	
	ศาลรัฐธรรมนูญ	ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
9. หลักความเปิดเผย (openness)	จากลักษณะของกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามหลักความโปร่งใส (transparency) และหลักความสามารถในการเข้าถึงได้ (accessibility) จึงมีลักษณะของ ความเปิดเผยในด้าน (1) กระบวนการวินิจฉัย/พิจารณาคดี (2) คำวินิจฉัย/คำพิพากษา (3) ตุลาการ/ผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่เป็นองค์คณะในการวินิจฉัย/พิพากษาคดี	
10. หลักความเป็นธรรม (fairness)	เป็นผลจากลักษณะของกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่สามารถวินิจฉัย/พิพากษาคดีได้ตามหลักความเป็นกลาง (impartially) หลักความเสมอภาค (equality) หลักความเปิดเผย (openness) และหลักความรวดเร็วภายในระยะเวลาที่เหมาะสม (timeliness)	
11. หลักความเสมอภาค (equality)	การใช้ระบบไต่สวนในการวินิจฉัย/พิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 277 วรรค 3 บัญญัติว่ามิให้นำบทบัญญัติว่าด้วยความคุ้มกันของ สส. และ สว. มาใช้บังคับกับการพิจารณาคดี	

ตาราง 11 (ต่อ)

ตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพ	กระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	
	ศาลรัฐธรรมนูญ	ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
12. หลักความชัดเจน ไม่มีข้อสงสัย (certainty)	คำวินิจฉัยของศาลและคำวินิจฉัยส่วนตนขององค์คณะที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและเผยแพร่ในเว็บไซต์ของศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 216 วรรค 4 บัญญัติองค์ประกอบของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญต้องประกอบด้วย (1) ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา (2) สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา (3) เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย (4) บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	คำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและคำวินิจฉัยส่วนตนขององค์คณะที่ประกาศหน้า ศาลฎีกาและเผยแพร่ในเว็บไซต์ของศาลพระราชนิติบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 มาตรา 21 ความเห็นในการวินิจฉัยคดีอย่างน้อยต้องประกอบด้วย (1) ชื่อคู่ความ (2) เรื่องที่อุทกกล่าวหา (3) ข้อกล่าวหาและคำให้การ (4) ข้อเท็จจริงที่ได้จากการพิจารณา (5) เหตุผลในการวินิจฉัยทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย (6) บทบัญญัติของกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง (7) คำวินิจฉัยคดี รวมทั้งการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้อง (ถ้ามี)

หมายเหตุ: (หมายเลข) หมายถึง รายละเอียดที่เป็นลักษณะของตัวชี้วัดตามกรอบแนวคิดการวิจัย (conceptual framework)

จากตาราง 11 สรุปผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพของกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของศาลรัฐธรรมนูญและศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ที่พบว่า ตัวชี้วัดความมี

ประสิทธิภาพของกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของศาลรัฐธรรมนูญ และศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่มีความแตกต่างกันเป็นการปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ว่า ตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพสำหรับกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของศาลรัฐธรรมนูญมีความแตกต่างกับตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพสำหรับกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีความแตกต่างกันเพียงในด้านความเป็นอิสระ (independence) ความเป็นกลาง (impartiality) ความเป็นธรรม (fairness) ความเปิดเผย (openness) และความชัดเจน ไม่มีข้อสงสัย (certainty) จากตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยองค์การฝ่ายตุลาการทั้งหมด 12 ประการ

โดยความเหมือนกันของตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพของกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของศาลรัฐธรรมนูญและศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อาจเนื่องมาจากองค์การทั้ง 2 องค์การ เป็นองค์การศาลที่ปฏิบัติหน้าที่ในการพิจารณาและวินิจฉัย/พิพากษาคดี แม้ว่าอำนาจในการพิจารณาคดีจะแตกต่างกันตามที่กฎหมายกำหนด ตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพของกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของทั้ง 2 องค์การจึงไม่มีความแตกต่างกัน

บทสรุปผลการวิเคราะห์

จากผลการวิเคราะห์ตามคำถามการวิจัยในส่วนของคำถามย่อย (sub-questions) ที่มีข้อค้น พบว่า คดีที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาและวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญมีความแตกต่างกับคดีที่เข้าสู่กระบวนการและพิพากษาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพของกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของศาลรัฐธรรมนูญไม่มีความแตกต่างจากตัวชี้วัดกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ประกอบกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามด้านประสิทธิภาพของกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยของศาลรัฐธรรมนูญและศาลฎีกา

แผนกคดียาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงนำมาสู่ข้อสรุปของคำตอบในคำถามการวิจัยหลัก (main research question) ที่กำหนดว่า “กระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของศาลรัฐธรรมนูญและศาลฎีกาแผนกคดียาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีประสิทธิภาพหรือไม่ อย่างไร”

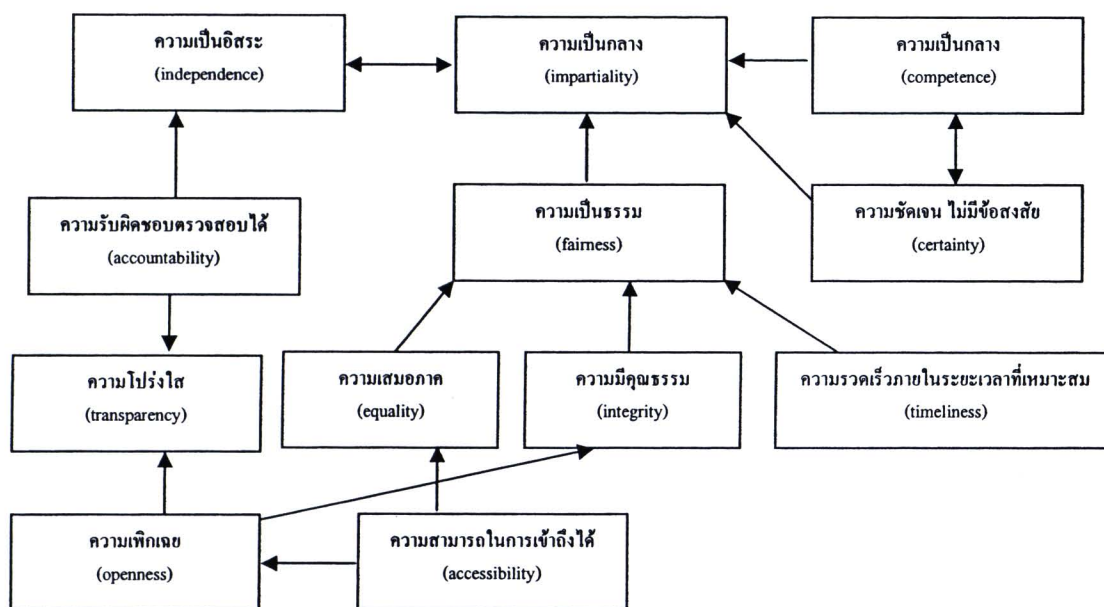
ดังนั้น จึงนำข้อค้นพบคำตอบของคำถามการวิจัยหลัก เป็นไปตามข้อสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ว่า กระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของศาลรัฐธรรมนูญและศาลฎีกาแผนกคดียาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีประสิทธิภาพครบทั้ง 12 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นอิสระ (independence) ความเป็นกลาง (impartiality) ความรับผิดชอบตรวจสอบได้ (accountability) ความโปร่งใส (transparency) ความสามารถ (competence) ความมีคุณธรรม (integrity) ความสามารถในการเข้าถึงได้ (accessibility) ความรวดเร็วในการพิจารณาคดีภายในระยะเวลาที่เหมาะสม (timeliness) ความเปิดเผย (openness) ความเป็นธรรม (fairness) ความเสมอภาค (equality) และความชัดเจนไม่มีข้อสงสัย (certainty)

แม้ว่า จากผลการสัมภาษณ์จะได้มีการเสนอตัวชี้วัดอื่นที่แสดงถึงควมมีประสิทธิภาพของกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยองค์การตุลาการ ซึ่งได้แก่ ตุลาการ/ผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่ในการวินิจฉัยและพิพากษาคดีต้องมีความกล้าหาญ ความซื่อสัตย์ ความอดทน และความเสียสละด้วย การดำรงไว้ซึ่งหลักนิติธรรมในการวินิจฉัยและพิพากษาคดี หรือประสิทธิภาพของกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในขั้นตอนของกระบวนการของการสอบสวนและการรวบรวมพยานหลักฐาน แต่จากลักษณะดังกล่าวนี้ หากพิจารณาตามลักษณะของตัวชี้วัดที่ได้จากการศึกษานั้น พบว่า ไม่ว่าจะเป็นความกล้าหาญ ความซื่อสัตย์ ความอดทน และความเสียสละ การดำรงไว้ซึ่งหลักนิติธรรม หรือแม้แต่ประสิทธิภาพของขั้นตอนในการสอบสวนและการรวบรวมพยานหลักฐาน ก็รวมอยู่ในลักษณะของตัวชี้วัดควมมีประสิทธิภาพของกระบวนการตรวจสอบ ตามหลักความสามารถ (competence) และหลักความมีคุณธรรม (integrity) ของตุลาการ/ผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่ในการพิจารณา วินิจฉัยคดีในกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่จะสามารถดำเนินกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม จากผลการศึกษายังพบว่า กระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของศาลรัฐธรรมนูญและศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะมีลักษณะที่บ่งชี้ถึงควมมีประสิทธิภาพครบทั้งหมด แต่กระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองก็ไม่ได้มีลักษณะบ่งชี้ของตัวชี้วัดทั้ง 12 ประการอย่างครบถ้วน โดยขาดองค์ประกอบบางประการของตัวชี้วัดด้านหลักความเป็นอิสระ (independence) ทางด้านการคลัง กล่าวคือ แม้จะมีบทบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในการประกันควมมีอิสระดังกล่าวไว้ แต่ในทางปฏิบัติควมมีอิสระด้านงบประมาณของทั้งศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งดำเนินการโดยสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ และศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ดำเนินการ โดยสำนักงาน ศาลยุติธรรม ต้องผ่านความเห็นชอบจากอำนาจบริหารผ่านการดำเนินงานของสำนักงานงบประมาณ ก่อนเนื่องจากสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลยุติธรรมต้องจัดส่งคำขอตั้งงบประมาณประจำปีเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนเข้าสู่ขั้นตอนการพิจารณาของรัฐสภา ซึ่งในขั้นตอนนี้มีการปรับลดวงเงินคำขอตั้งงบประมาณที่ส่งไป โดยที่ข้อมูลนี้เป็นประสบการณ์โดยตรงของผู้ศึกษาเนื่องจากเคยปฏิบัติงานในสำนักงานแผนงานและงบประมาณ สำนักงานศาลยุติธรรม

นอกจากด้านความเป็นอิสระทางด้านงบประมาณแล้ว ในด้านความโปร่งใส (transparency) ที่มีลักษณะสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ (1) มีการจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลของศาล (2) มีการเผยแพร่กฎหมายและคำพิพากษา (3) มีการเปิดเผยทรัพย์สินและรายได้ของตุลาการ/ผู้พิพากษา และ (4) มีช่องทางระบบการติดตามผลการดำเนินงานจากภายนอก ตามกระบวนการของศาลรัฐธรรมนูญและศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีลักษณะสำคัญเพียง 3 ประการ โดยขาดช่องทางระบบการติดตามผลการดำเนินงานจากภายนอกเพื่อให้เกิดความโปร่งใสได้อย่างสมบูรณ์

นอกจากนี้ จากการวิจัยยังพบอีกว่า ตัวชี้วัดควมมีประสิทธิภาพของกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยองค์การฝ่ายตุลาการ 12 ประการ ดังกล่าวข้างต้น มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างกัน ซึ่งแสดงความเชื่อมโยงได้ตามภาพ 9 โดยความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันของตัวชี้วัดควมมีประสิทธิภาพสามารถอธิบายโดยสรุปได้ดังต่อไปนี้

ภาพ 9 ความเชื่อมโยงระหว่างตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพของกระบวนการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยองค์การฝ่ายตุลาการ

หลักความเป็นอิสระของศาล (judicial independence) แสดงออกด้วยการที่องค์การฝ่ายตุลาการสามารถวินิจฉัย/พิพากษาคดีได้ด้วยความเป็นกลาง โดยมีหลักความสามารถในการตรวจสอบได้เป็นหลักประกันที่คงไว้ซึ่งความเป็นอิสระ

หลักการความเป็นกลาง (impartiality) สะท้อนจากผลการพิจารณาพิพากษาคดีที่มีความเป็นกลาง โดยที่ผลคำพิพากษาต้องมีความเป็นธรรมและมีความชัดเจนไม่มีข้อสงสัย (certainty) ที่ต้องอาศัยหลักความสามารถ (competence) ของตุลาการ/ผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาคดี

หลักความเป็นธรรม (fairness) ของผลคำพิพากษา ต้องประกอบด้วย หลักความเสมอภาค (equality) ความมีคุณธรรม (integrity) และหลักความรวดเร็วในการพิจารณาคดีภายในระยะเวลาที่เหมาะสม (timeliness) ในการพิจารณาวินิจฉัยคดี และการที่เป็นไปตามหลักความเสมอภาค (equality) ได้นั้น จะต้องมีการดำเนินการตามหลักของความสามารถในการเข้าถึงได้ ในขณะที่ความมีคุณธรรมก็ต้องเห็นได้อย่างชัดเจนตามหลักของความเปิดเผย

หลักความสามารถในการเข้าถึงได้ (accessibility) จะเป็นหลักประกันที่ทำให้เกิดความเสมอภาคซึ่งเป็นไปตามหลักของความเปิดเผย (openness) โดยหลักของความเปิดเผยเองก็ก่อให้เกิดผลตามหลักความโปร่งใส (transparency) และความโปร่งใส ก็คือ ผลของกลไกของหลักความรับผิดชอบตรวจสอบได้ (accountability) ซึ่งเป็นกลไกที่คงไว้และเป็นหลักประกันในความเป็นอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดีขององค์กรฝ่ายตุลาการนั่นเอง